

Ministerie van Financiën

De heer mr. W.B. Hoekstra MBA

Postbus 20201

2500 EE DEN HAAG

Ingediend via www.internetconsultatie.nl

Datum: 16 september 2021

Betreft: Reactie op consultatie Wet toekomst accountancysector

Geachte heer Hoekstra,

Met belangstelling heb ik kennis genomen van de voorstellen in de consultatie Wet toekomst accountancysector (hierna voorstellen Wta) en maak graag gebruik van de mogelijkheid om een reactie te geven op de voorstellen. Mijn reactie is gebaseerd op meer dan 20 jaar ervaring in de sector, waarvan 10 jaar als partner en extern accountant van twee accountantskantoren in de top 5. In deze jaren hebben ik diverse organisaties gecontroleerd zoals beursfondsen, internationale organisaties, fondsen, groot MKB en organisaties die net controleplichtig zijn.

The future is now

De voorstellen Wta komen grotendeels voort naar aanleiding van het rapport en de aanbevelingen van de Commissie toekomst Accountancy (Cta) waarin de Cta heeft vastgesteld dat er sprake is van een structureel probleem met de kwaliteit. Een conclusie die ook de Monitoring Commissie Accountancy (MCA) heeft getrokken. In de afgelopen jaren zijn reeds veel nieuwe maatregelen getroffen, waaronder 53 maatregelen in 2014. Bij het doornemen van de voorstellen Wta komt de vraag op of deze nieuwe maatregelen het structurele probleem gaan oplossen. Het vertrouwen in de accountant is in de afgelopen jaren verder afgenomen. Wij kunnen het ons niet permitteren om over een aantal jaren te concluderen dat de maatregelen niet hebben geleid tot een terugkeer van het vertrouwen, maar tot meer bureaucratie en regels, handhaving en hogere kosten. 'The future is now' en dat vraagt om een meer structurele aanpassing en dan met name in de structuur van de sector en een verantwoordelijkheid in de keten.

Dit vraagt moed van alle partijen, maar willen wij als samenleving het vertrouwen blijven behouden in de verantwoording (financieel en niet financieel) van ondernemingen, zijn nu fundamentele maatregelen nodig. In deze reactie zal ik kort ingaan op een aantal voorstellen Wta en afsluitend aangeven welke wijzigingen naar mijn mening nodig zijn om de sector naar een volgend niveau te tillen.

Vaststelling, rapportage en publicatie audit quality indicators

Het instellen en rapporteren van audit quality indicators kan een goede tool zijn om te vergelijken, te meten, te sturen of bij te sturen. Echter is en blijft het belangrijk om te realiseren dat een 'getal' enkel waarde heeft als de context goed wordt weergegeven en de cijfers betrouwbaar en eenduidig tot stand zijn gekomen. De toegevoegde waarde van de getallen c.q. uitkomsten van de indicatoren zal daarnaast ook afnemen als de populatie groter wordt.

In het voorstel is opgenomen dat de audit quality indicators periodiek door een onafhankelijke commissie van het NBA geëvalueerd zullen worden. Hierbij rijst bij mij de vraag in hoeverre een commissie van het NBA onafhankelijk kan zijn van de beroepsgroep.

In de toelichting wordt een berekening gegeven van de invoering en jaarlijkse rapportage van de audit quality indicators. In de berekening worden een aantal aannames gedaan, die niet voor alle accountantskantoren van toepassing zijn en wordt mijns inziens onvoldoende rekening gehouden met interne aanvullende kosten en de impact op, met name, kleinere organisaties. Het verplicht invoeren van audit quality indicators zal leiden tot hogere werkdruk en (forse) extra kosten en daarmee verhoging van de audit fees.

De waarde van audit quality indicators zit mijns inziens met name op opdrachtniveau en zijn een goede basis als startpunt van een discussie over kwaliteit. De audit quality indicatoren zullen per opdrachtgever verschillen, waarbij waarschijnlijk het belang in een OOB segment en de publieke sector groter zal zijn dan in het MKB segment.

De vraag rijst of het niet efficiënter en effectiever is om de audit quality indicators per opdracht vast te stellen en te laten bepalen door de opdrachtgevers. Bij de selectie van de accountant kan de opdrachtgever bepalen welke audit quality indicators zij relevant vinden. Bij de benoeming van de accountant kunnen de indicatoren worden gedeeld met de aandeelhouders en na afronding van de opdracht, bij de vaststelling van de jaarrekening, dient over de audit quality indicators gerapporteerd te worden.

Versterking governance grootste accountantsorganisaties

het voorstel zoals voorligt wordt de invoering van een raad van commissarissen met name ingesteld om toe te zien cq goedkeuring te verlenen op een aantal aspecten, waaronder (1) het winstvoorstel (2) aangaan of verbreken van duurzame samenwerkingen (3) het nemen van deelnemingen met een bepaalde omvang cq impact (4) investeringen met een bepaalde omvang (5) beëindiging van de arbeidsovereenkomst van een aanmerkelijk aantal werknemers. Als grens voor accountantsorganisaties wordt een omzet uit wettelijke controles van EUR 3.000.000 en minimaal 150 wettelijke controles per boekjaar gehanteerd.

Ik onderschrijf het belang en de toegevoegde waarde van een Raad van Commissarissen voor ondernemingen in zijn algemeenheid. Echter gezien de achtergrond van het voorstel, verbetering van de kwaliteit van de wettelijke controles, merk ik het volgende op.

De grens voor de invoering van een Raad van Commissarissen is naar mijn mening te laag. Bij genoemde ondergrens is sprake van een organisatie van circa 30 FTE's en 3 Extern Accountants die belast zijn met wettelijke controles. Op basis van de berekende kosten, waarbij de schatting aan de onderkant ligt, aangezien geen rekening is gehouden met aanvullende interne organisatorische kosten, is de invoering bij genoemde grens onevenredig. De kosten voor opdrachtgevers zullen met minimaal 2,5% tot 5% stijgen. Tevens vraagt een Raad van Commissarissen aandacht van de organisatie, die daardoor weer minder tijd en focus overhouden voor de uitvoering van de controles.

De bovengenoemde aspecten waar de Raad van Commissarissen goedkeuring op dienen te geven zullen, met uitzondering van het winstvoorstel, bij veel accountantskantoren met genoemde omvang zich sporadisch voordoen.

Daarnaast merk ik op dat de Raad van Commissarissen voorgedragen wordt door de aandeelhouders en hebben aandeelhouders het recht om de Raad van Commissarissen te ontslaan. Bij een accountantskantoor zijn (veelal) de partners ook de aandeelhouders. Met andere woorden, de Raad van Commissarissen moet goedkeuring verlenen op de voorstellen van de partners, die tevens de bevoegdheid hebben om de Raad van Commissarissen naar huis te sturen. De Raad van Commissarissen is daarmee niets anders dan een formele 'goedkeuringscommissie' van de partners. In de praktijk hebben zich reeds voldoende situaties voorgedaan, waarvan enkele ook publiekelijk bekend.

De invoering van een Raad van Commissarissen is, uitgaande van de genoemde criteria, een onevenredige maatregel en met name gericht om te voorkomen dat alle winsten jaarlijks worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Indien de wetgever van mening is dat dit een belangrijk item is voor de kwaliteit van de controle, dan zijn er goedkopere en effectievere middelen, zoals bijvoorbeeld het verplicht opnemen in de statuten van de accountantsorganisaties dat de maximale managementfee X mag bedragen en maximaal Y van de winst mag worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Voor de overige aspecten zijn eveneens andere mogelijkheden te bedenken zoals bijvoorbeeld een melding bij of goedkeuring door AFM. Ik wil u tevens in overweging geven om de genoemde grens significant te verhogen.

Aanwijzingsbevoegdheid voor ondernemingen en instellingen zonder accountant

Ten aanzien van de aanwijzingsbevoegdheid wil ik enerzijds aandacht vragen voor de positie en kwetsbaarheid van de externe accountant die wordt aangewezen. Anderzijds wil ik benadrukken dat alle ondernemingen een eigen verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van de kwaliteit van de organisatie en (financiële) verantwoording. Vanuit het voorstel en de toelichting is mij niet voldoende duidelijk of alle belangen voldoende zijn afgewogen en de betreffende accountant voldoende bescherming krijgt.

Ten aanzien van het proces vraag ik mij onder andere af of het besluit door de NBA voldoende onafhankelijk is cq kan zijn, hoe het NBA kan vaststellen of er voldoende capaciteit is, wie bepaald of een fee 'fair' is en voor welke termijn (maximaal wettelijk?) de benoeming is.

Overheveling toezicht op niet-OOB accountantsorganisaties naar AFM

De overwegingen en het voorstel om het toezicht voor niet-OOB accountantsorganisaties naar de AFM over te hevelen zijn vanuit vele perspectieven begrijpelijk. Dat alle accountantscontroles aan de wet- en regelgeving, welke ook geen onderscheid maakt in OOB / niet-OOB, groot of klein, moeten voldoen, is eveneens evident. Ik kan vele redenen benoemen waarom de AFM zich vooral niet bezig moet gaan houden met het toezicht op niet-OOB accountantsorganisaties. Dat zal ik niet doen. De argumenten zoals benoemd in reacties van andere organisaties onderken ik.

De wijze van de uitvoering van het toezicht is naar mijn mening met name cruciaal voor het gezamenlijk verbeteren van de kwaliteit. Daarnaast is het mijns inziens belangrijk om de focus weer meer te leggen op de professionele oordeelsvorming van de accountant en data analyses in plaats van verdere compliance, juridisering en checklisten.

Oplossingen

Zoals aangegeven in de inleiding sluit ik af met een aantal naar oplossingen om de sector naar een volgend niveau te tillen. Hierbij zal ik ingaan op drie aspecten, de reikwijdte van verplichtingen, verantwoordelijkheid in de keten en de structuur van de accountantsorganisaties.

Reikwijdte: Aanpassing wettelijke controles en OOB's

De voorstellen Wta betekenen een forse uitbreiding van de verplichtingen, regeldruk, werkdruk en kosten voor de gehele sector, onafhankelijk van de aard van de controleopdrachten. Met name de MKB-sector wordt hiermee onevenredig benadeeld en zal geconfronteerd worden met forse administratieve kosten.

Het publieke belang van een gecontroleerde (financiële) verantwoording is het grootst in een aantal sectoren zoals: beursgenoteerd, financiële instellingen, universiteiten, (hoge) scholen, gemeenten, waterschappen, provincies, nuts leveranciers, openbaar vervoer, woningbouwverenigingen, zorginstellingen, ziekenhuizen en grote private ondernemingen. Een focus op de kwaliteit van de accountantscontroles bij deze organisaties heeft een grotere impact dan andere (kleinere) organisaties. Naar mijn mening dient de focus te worden gelegd op de organisaties waar het maatschappelijk belang het grootst is. Teneinde de aandacht te kunnen leggen op deze organisaties is een aanpassing van de reikwijdte van wettelijke controles en OOB's gewenst, te weten:

- (a) het uitbreiden van organisaties die als OOB worden gekwalificeerd,
- (b) controles voor organisaties met een openbaar belang die momenteel nog als 'vrijwillig' classificeren (bijv. scholen) binnen het wettelijk kader brengen;
- (c) het naar boven bijstellen van de grens voor een wettelijk controle, en
- (d) de controle op organisaties die daarmee niet meer als 'wettelijk' classificeren een wettelijke verplichting voor beoordeling van de verantwoording toekennen.

De bovenstaande aanpassingen zullen bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van de accountants controle op organisaties met het grootste/een groot maatschappelijke belang.

Ketenverantwoordelijkheid

Een betrouwbare (financiële) verantwoording en het inrichten van de interne processen is allereerst de verantwoordelijkheid van het management. De gecontroleerde ondernemingen zijn daarmee een belangrijke schakel in de keten. De verbetering van de kwaliteit is een verantwoordelijkheid van de gehele keten en daarmee ook van gecontroleerde ondernemingen. Het expliciet opnemen van deze verantwoordelijkheid in de (financiële) verantwoording en management in deze verantwoording laten bevestigen dat de (financiële) verantwoording is opgesteld conform de wettelijke vereisten etc, zal mijns inziens de kwaliteit van de verantwoording verhogen en de betrokkenen verduidelijken wie welke verantwoordelijkheid heeft.

Structuur

Veel accountants organisaties bieden naast de controle van (financiële) verantwoording ook andere dienstverlening aan zoals fiscale advies, organisatie advies, consultancy etc. Juridisch zijn de diensten vaak afzonderlijk ondergebracht, maar organisatorisch en operationeel is sprake van een organisatie. De aansturing en cultuur van een accountants organisatie, waarbij kwaliteit een wettelijk kader kent, vraagt een andere aansturing en cultuur dan een advies organisatie. De dilemma's die dit met zich mee brengt zijn op te lossen door een 'assurance only model' in te voeren. Het 'assurance only model' leidt tot een betere focus op de rol en verantwoordelijkheid van de accountant en maakt de sector meer transparant en het toezicht op de uitvoering overzichtelijker door een meer heldere structuur en minder Wta-vergunningen.

Dit model is een radicale wijziging en kent ook vele tegenstanders. Een veel gehoord argument is dat een multidisciplinair team bijdraagt aan een betere kwaliteit. Dit is naar mijn mening correct, echter kunnen altijd samenwerkingen blijven bestaan met andere organisaties om kennis en ervaring te delen. Dit geldt tevens voor internationale organisaties, waarbij een samenwerking binnen een internationaal netwerk kan blijven bestaan. De voordelen in het maatschappelijk belang wegen waarschijnlijk op tegen de nadelen van de individuele organisaties.

Samenvattend

De noodzaak voor het treffen van nieuwe maatregelen in de accountancy sector, teneinde het vertrouwen in de sector terug te brengen is evident. De voorstellen Wta zoals voorliggen kunnen een bijdrage leveren aan dit herstel. De vraag is in hoeverre aanvullende, structurele en fundamentele wijzigingen noodzakelijk zijn om daadwerkelijk de omslag te maken. Daarbij is het belangrijk om te realiseren dat er altijd sprake zal blijven van incidenten, echter dienen deze tot een minimum beperkt te worden. Om dit te realiseren is naar mijn mening focus nodig op de uitvoering van de controle en op het toezicht, waarbij de belasting (financieel en operationeel) proportioneel en evenredig is verdeeld. De kosten voor met name kleinere accountants organisaties en MKB ondernemingen zijn in de voorstellen Wta disproportioneel.

In mijn reactie heb ik getracht toe te lichten welke samenstel van maatregelen kan bijdragen aan de kwaliteit van de (financiële) verantwoording en de controle door de accountant:

- Verantwoordelijkheid in de keten: rapportage en verantwoording door management in de jaarrekening;
- Structuur: 'Assurance only' organisaties;
- Reikwijdte controle en toezicht: aanpassing wettelijke controle grenzen en OOB regime;
- Raad van Commissarissen: verhogen grens voor verplichte invoering van Raad van Commissarissen;
- Audit quality indicators: verplichte invoering audit quality indicators op opdracht niveau;
- Toezicht: aandacht voor de wijze van toezicht en weer meer aandacht voor de professionele oordeelsvorming van de accountant.

The future is now, we mogen geen verdere tijd verliezen om de verandering tot stand te brengen en de accountancy sector naar een volgend niveau te tillen.

Uiteraard ben ik bereid een en ander desgewenst nader (mondeling) toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

NXT LVL Accountants BV

Marco Rooks

Partner